

Imię i nazwisko:

Klasa:

ZADANIA MATURALNE Z HISTORII – STAROŻYTNOŚĆ

POZIOM ROZSZERZONY

CZAS PRACY: 180 MINUT

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 65

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy arkusz z zadaniami zawiera 22 strony (zadania 1–24). Ewentualny brak zgłoś nauczycielowi.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu albo pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Zapoznaj się uważnie ze źródłami, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj tylko na podstawie źródeł i tylko własnymi słowami – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylko odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Zadanie 1. (0–2)

Rysunek

Shutterstock

1.1. Podaj nazwę wynalazku przedstawionego na rysunku, a następnie dokończ zdanie.

.....

Wynalazek przedstawiony na rysunku jest dorobkiem cywilizacyjnym starożytnych

A. Sumerów. B. Egipcjan. C. Chińczyków. D. Rzymian.

1.2. Podaj dwa możliwe zastosowania w starożytności wynalazku przedstawionego na rysunku.

•

•

Zadanie 2. (0–1)

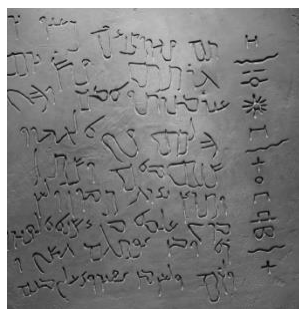
Źródło 1. Ilustracje

A.

Shutterstock

B.

Shutterstock

C.

Shutterstock

Źródło 2. Definicja encyklopedyczna (fragment)

System pisma ideograficzno-sylabicznego, stworzony przez Sumerów; używany w starożytnej Mezopotamii od końca IV tysiąclecia p.n.e. przez Sumerów, przejęty przez Akadów, Hetytów, Hurytów, Urartyjczyków i Elamitów; składało się z 3 rodzajów znaków: 1) ideogramów, oznaczających całe wyrazy, 2) znaków o wartości fonetycznej, 3) determinatywów, występujących przed lub po wyrazie i określających jego kategorię znaczeniową.

www.encyklopedia.pwn.pl

Spośród trzech rodzajów pisma przedstawionych na ilustracjach A–C wybierz to, o którym mowa w źródle 2.

.....

Zadanie 3. (0–3)

Rozpoznaj postaci, których fragmenty biografii zamieszczono w tabeli. Uzupełnij tabelę.

	Fragment biografii	Postać
A.	Chiński filozof z VI–V w. p.n.e. Stworzona przez niego nauka głosiła, że w życiu człowieka najważniejsze są cnoty, którymi powinien się kierować. Uczył, że należy szanować hierarchię społeczną, zasady czystości i porządku, a także tradycję. Był autorem przesłania: „Nie czyń innym, czego dla samego siebie nie pragniesz”.	
B.	Władca i twórca potęgi państwa babilońskiego, rządził w latach 1792–1750 p.n.e. Przeprowadził wiele reform, w tym prawną. Stworzony przez niego kodeks stanowił inspirację dla prawodawstwa innych cywilizacji starożytnych.	
C.	Indyjski mędrzec poszukujący odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób człowiek może się uwolnić od cierpienia. Umartwił się, m.in. poszcząc, czym doprowadził swój organizm do skrajnego wyniszczenia. Po doznaniu oświecenia ok. 525 r. p.n.e. rozpoczął nauczanie i pozyskał grono wyznawców.	

Zadanie 4. (0–1)

Fotografia

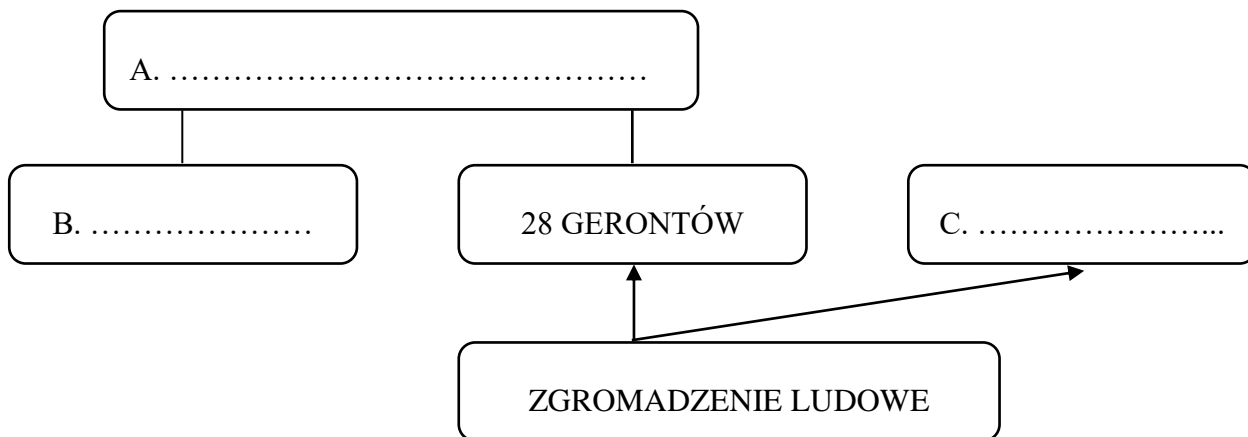
Wskaż dwa elementy zdobnicze charakterystyczne dla cywilizacji, w której powstał relief przedstawiony na fotografii.

-
-
-

Zadanie 5. (0–2)

Poniższy schemat przedstawia ustrój polityczny jednej ze starożytnych polis. Uzupełnij go, wpisując odpowiedzi w wykropkowanych miejscach, a następnie podaj nazwę polis, której on dotyczy.

D. Nazwa polis:

Zadanie 6. (0–2)

Fotografia. Świątynia Ateny Nike

Shutterstock

Podaj nazwę porządku architektonicznego, w którym zbudowano świątynię przedstawioną na fotografii. Podaj dwa argumenty potwierdzające Twoją odpowiedź.

Nazwa porządku architektonicznego:

Argumenty:

-
-

Zadanie 7. (0–2)

Wśród wymienionych wydarzeń wskaż to, które chronologicznie jest pierwsze, i to, które jest ostatnie. W tabeli obok wydarzenia chronologicznie pierwszego wpisz cyfrę 1, obok chronologicznie ostatniego – cyfrę 2.

A.	Wprowadzenie sądu skorupkowego przez Klejstenesa	
B.	Spisanie prawa zwyczajowego przez Drakona	
C.	Zniesienie niewoli za długi przez Solona	
D.	Wybuch wojny peloponeskiej	

Zadanie 8. (0–2)

Fragment *Biblioteki historycznej Diodora Sycylijskiego*

Zawarte zostało porozumienie co do pokoju między Ateńczykami i ich sprzymierzeńcami Persami, którego najważniejsze postanowienia były następujące: wszystkie greckie miasta w Azji mają być wolne, perskim satrapom nie wolno zbliżać się do morza na odległość mniejszą niż trzy dni drogi ani wypływać okrętem wojennym poza Faselis¹ i Wyspy Kyanejskie². Jeżeli król i wodzowie tego dotrzymają, Ateńczycy nie będą wyprawiać się zbrojnie przeciw ziemiom, nad którymi panuje król.

B. Bravo, M. Węcowski, E. Wipszycka, A. Wolicki,
Historia starożytnych Greków, t. II, Warszawa 2009, s. 91.

¹ Faselis – Phaselis, miasto w dzisiejszej Turcji w rejonie Antalyi

² Wyspy Kyanejskie – skaliste wyspy znajdujące się u wylotu cieśniny Bosfor do Morza Czarnego

Podaj datę roczną i nazwę pokoju, o którego postanowieniach mowa w tekście.

Data roczna:

Nazwa pokoju:

Zadanie 9. (0–2)

Fragment opracowania historycznego

Bezpośrednim powodem wypowiedzenia przez Ateny wojny Filipowi II stało się zajęcie przez króla statków handlowych ze zbożem. Zaatakowany przez sojuszników Aten, wspieranych finansowo przez Persję, Filip II zdecydował się na razie wycofać. Długo też nie podejmował wojennej inicjatywy, próbując jeszcze przeciągnąć na swoją stronę Teby. Wynik przyszłego starcia, choć nieuniknionego, nie był bynajmniej oczywisty. Obie strony miały mniej więcej równe liczebnie armie. Do sławnej bitwy doszło 2 VIII.

Na podstawie: B. Bravo, M. Węcowski, E. Wipszycka, A. Wolicki,
Historia starożytnych *Greków*, t. II, Warszawa 2009, s. 313–315.

9.1. Dokończ zdanie.

Bitwa, o której przyczynach mowa w tekście, rozegrała się przed

- A. najazdem Kserksesa na Grecję.
- B. wojną koryncką.
- C. reformą armii dokonaną przez Filipa II.
- D. wyprawą Aleksandra Wielkiego do Egiptu.

9.2. Na podstawie wiedzy własnej wymień konsekwencje tej bitwy dla starożytnej Grecji.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (0–3)

Fotografia

10.1. Podaj nazwę sztuki, według kanonu której wykonano przedstawiony na fotografii fragment ołtarza.

Sztuka:

10.2. Uzasadnij powyższą odpowiedź, podając dwa argumenty.

-
-

10.3. Na podstawie wiedzy własnej podaj, którym bogom poświęcono ten ołtarz.

.....

Zadanie 11. (0–5)

Na podstawie wiedzy własnej oraz zamieszczonych opisów uzupełnij poniższą tabelę. W pustych miejscach w tabeli wpisz imiona bogów greckich, których dotyczą poniższe opisy.

	Opis boga	Imię boga
A.	Był synem Zeusa i Hery. Jako dziecko nie objawiał żadnych zdolności, więc oddano go na wychowanie jednemu z tytanów. Ten wpoił mu przekonanie, że najpiękniejszym zajęciem jest wojna.	
B.	Syn Zeusa i Latony, najpiękniejszy z bogów. Bóg wyroczni i wróżb, patron wieszczów, śpiewaków i poetów.	
C.	Był najpracowitszym z bogów. Miał kuźnię we wnętrzu wulkanu. Kuł pioruny dla Zeusa.	
D.	Był synem Apollina, który oddał go do szkoły Chirona. Ten znał się doskonale na myślistwie, ale przede wszystkim na medycynie, której wszystkie sekrety przekazał boskiemu synowi.	
E.	Był bogiem Słońca, woźnicą wyjeżdżającym o świcie znad brzegów oceanu, aby znów o zachodzie po drugiej stronie widnokregu zanurzyć się w falach rzeki otaczającej ziemię. W Grecji nie miał świątyń. Jedynie wyspa Rodos oddawała mu cześć przed wszystkimi bogami.	

Na podstawie: J. Parandowski, *Mitologia*, Londyn 1992, s. 68–69, 82–83, 93–94, 96–98, 135.

Zadanie 12. (0–3)

W tabeli podano znaczenie trzech pojęć. Uzupełnij tabelę, wpisując nazwy tych pojęć w odpowiednich rubrykach.

	Opis	Pojęcie
A.	W okresie republiki najbogatsi i najbardziej wpływowi Rzymianie. Potomkowie patrycjuszy i plebejuszy. Zasiadali w senacie i zajmowali najwyższe urzędy w państwie.	
B.	W czasach republiki tytuł ten nadawany był przez armię zwycięskiemu wodzowi.	
C.	Chłopi, którzy w starożytnym Rzymie dzierżawili małe działki od właścicieli ziemskich. W zamian pracowali na rzecz właścicieli albo uiszczali opłatę pieniężną lub w naturze.	

Zadanie 13. (0–1)

Fragment aktu normatywnego z V w. p.n.e.

III. 1. Ten, który przyznał się do zadłużenia, albo też ten, przeciw któremu ogłoszono orzeczenie, będzie miał trzydzieści dni na zapłatę. Po tym terminie można przymusowo zniewolić jego osobę. [...]

VIII. 2. Jeśli ktoś okaleczył kończynę drugiej osobie i nie ułożył się z poszkodowanym, ten ma prawo do zemsty. Jeśli ktoś złamał kość człowiekowi wolnemu swą ręką albo drewnianą pałką, niechaj zapłaci karę w wysokości trzystu monet, jeśli zaś złamał kość niewolnikowi, zapłaci sto pięćdziesiąt. Jeśli ktoś winny jest zniewagi, zapłaci dwadzieścia pięć monet.

12. Jeśli kradzież zostanie przeprowadzona nocą, a właściciel zabije włamywacza, będzie uważane, że zrobił to słusznie.

IX. 6. Doprowadzenie kogoś do śmierci, kogokolwiek, kto nie byłby skazany, jest zabronione.

XI. 1. Nie wolno zawierać małżeństw między patrycjuszami a plebejuszami.

XII. 2. Jeśli niewolnik dokona kradzieży albo wyrządzi jakąś krzywdę za wiedzą jego pana, powództwo o odszkodowanie będzie w jego imieniu.

www.imperiumromanum.edu.pl/ustroj [dostęp: 06.10.2020]

Na podstawie zacytowanego fragmentu aktu wyjaśnij, czy zawarte w nim przepisy prawne wprowadzały społeczną zasadę równości. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 14. (0–3)

Rozpoznaj postaci, których fragmenty biografii zamieszczono w tabeli. Uzupełnij tabelę.

	Fragment biografii	Postać
A.	Był najwybitniejszym politykiem ateńskim. Umocnił ustrój demokratyczny. Sprawował urząd stratega przez 15 lat.	
B.	Był królem Epiru i wybitnym wodzem. W latach 280–275 p.n.e. prowadził wojnę z Rzymem. Mimo sukcesów, m.in. w bitwie pod Herakleją, ostatecznie skapitulował.	
C.	Był królem babilońskim. Zdobył Jerozolimę i zniszczył świątynię jerozolimską. Przesiedlił wyższe warstwy społeczeństwa żydowskiego do swojego kraju, rozpoczynając okres niewoli babilońskiej.	

Zadanie 15. (0–2)

Rysunek satyryczny

15.1. Podaj nazwę procesu, do którego satyrycznym komentarzem jest powyższy rysunek.

.....

15.2. Na podstawie wiedzy własnej i rysunku satyrycznego wyjaśnij, na czym polegał ten proces.

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 16. (0–2)

Każdemu autorowi przyporządkuj tytuł jednego dzieła spośród podanych poniżej.

Eneida Metamorfozy O wojnie galijskiej Wojna peloponeska Dzieje

Tukidydes –

Herodot –

Wergiliusz –

Owidiusz –

Zadanie 17. (0–3)

Które z poniższych zdań są prawdziwe, a które fałszywe? Wstaw X w odpowiednich miejscach tabeli.

Zdanie	Prawda	Falsz
W 216 r. p.n.e. w bitwie pod Kannami Rzymianie po raz pierwszy ponieśli klęskę, jakiej dotąd nie doświadczyli.		
W 264 r. p.n.e. Rzymianie zajęli etruskie miasto Volsinii. Zakończyli tym samym podbój Półwyspu Apenińskiego.		
W 476 r. wódz germański Odoaker pozbawił władzy ostatniego cesarza Romulusa Augustulusa, a insygnia cesarskie odesłał do Konstantynopola. Cesarstwo Rzymskie na Zachodzie przestało istnieć.		

Zadanie 18. (0–2)**Fragment tekstu**

U schyłku II wieku p.n.e. w Rzymie po raz pierwszy powstały dwa stronnictwa polityczne, o przynależności do których nie decydowało pochodzenie społeczne, lecz własne poglądy.

www.encyklopedia.pwn.pl

Na podstawie wiedzy własnej wymień dwa ugrupowania polityczne, o których mowa w tekście, a następnie podaj ich programy.

a) Ugrupowanie polityczne:

Program:

.....

.....

b) Ugrupowanie polityczne:

Program:

.....

.....

Zadanie 19. (0–3)

Fragment opracowania historycznego

W 73 roku Italia stała się sceną walk znacznie bardziej zacieklej niż w czasie rebelii Lepidusa. Powstańcy z łatwością pobili kilka naprędce zmobilizowanych przez Rzym oddziałów obronnych, w roku następnym pokonali kolejno armie obu konsulów oraz oddziały namiestnika Galii Przedalpejskiej, a w antrakcie między tymi zwycięstwami przemierzyli Italię od krańca do krańca, plądrując ją ile dusza zapagnie.

M. Cary, H.H. Scullard, *Dzieje Rzymu*, t. 1, Warszawa 1992, s. 471.

19.1. Zidentyfikuj powstanie, o którym mowa w tekście.

.....

19.2. Na podstawie wiedzy własnej wyjaśnij, co się stało z uczestnikami tego powstania.

.....

.....

19.3. Na podstawie wiedzy własnej podaj jeden pozytywny skutek tego powstania.

.....

.....

Zadanie 20. (0–3)

Fragment *Żywotów sławnych mężów* Plutarcha

Wercyngetoryks podzielił armię na kilka części i na ich czele postawił cały szereg dowódców, przeciągając na swoją stronę wszystkie okoliczne kraje aż po rzekę Arar. Zamierzał bowiem rozniecić wojnę w całej Galii, zwłaszcza że wtedy zaczęto się już także w Rzymie porozumiewać wzajemnie przeciw Cezarowi. I gdyby był wywołał to powstanie trochę później, kiedy Cezara wplątano już w wojnę domową, niewątpliwie ściągnąłby na Italię trwogę [...].

Teraz jednak Cezar, który umiał doskonale wykorzystać do walki wszystkie okoliczności, a zwłaszcza odpowiedni moment, skoro tylko dowiedział się o buncie, zwinął obóz i ruszył natychmiast w drogę, idąc tymi samymi szlakami, które już przebył. Przez ten zaś energiczny krok i błyskawiczny marsz wśród tak ciężkiej zimy pokazał przeciwnikowi, jak niezwyciężona i nieznająca klęsk idzie na niego armia. Bo dokąd ustna czy pisemna wieść nie dotarłaby, według ludzkich obliczeń, w ciągu długiego czasu, tam Cezar zjawił się nagle wraz z armią, niszcząc przy tym po drodze kraje nieprzyjacielskie, burząc warownie, przewracając miasta, przyjmując znowu do łaski tych, co do niego przechodzili w powrotem.

Plutarch, *Żywoty sławnych mężów*, Wrocław 1955, s. 703.

20.1. Dokończ zdanie.

Do wydarzenia, o którym mowa w tekście, doszło po

- A. zawarciu I triumwiratu.
- B. idach marcowych.
- C. przekroczeniu przez Cezara rzeki Rubikon.
- D. przyjęciu przez Cezara tytułu „dożywotniego dyktatora”.

20.2. Na podstawie zacytowanego tekstu źródłowego wyjaśnij, jak Plutarch oceniał dowództwo Cezara w walce z Wercyngetoryksem. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

20.3. Na podstawie wiedzy własnej wyjaśnij, co się stało z ziemiami, na których wspomniany w tekście Wercyngetoryks zamierzał rozniecić wojnę.

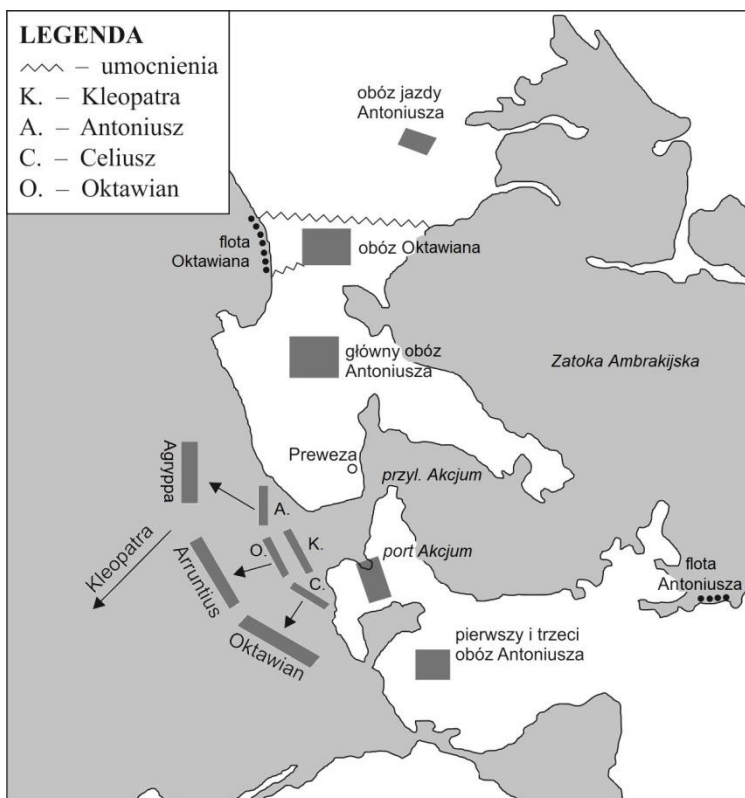
.....

.....

Zadanie 21. (0–1)

Mapa

Na podstawie: M. Cary, H.H. Scullard,
Dzieje Rzymu, t. 1, Warszawa 1992, s. 579.

Na podstawie mapy i wiedzy własnej zaproponuj tytuł mapy. Powinien on zawierać określenie tematu i czas przedstawionych wydarzeń.

.....

Zadanie 22. (0–3)

Fragment opracowania historycznego

W 23 roku p.n.e. utworzono dwie główne podstawy prawne nowej formy rządów. Władca zachował prawo legalnego wywierania wpływu na wybory do magistratury: mógł wyznaczać kandydatów, zatwierdzając lub odrzucając przedłożone mu propozycje personalne, takie samo uprawnienie przysługiwało jednak także konsulom. Miał również prawo publicznego popierania i rekomendacji tych kandydatów, których uznał za najwłaściwszych. W obu przypadkach zmierzało to do ograniczenia kompetencji komicjów jedynie do prawa działania w ramach delegacji przez władcę.

W tym czasie władca uzyskał prawo nominacji sędziów. Odbierał od nowo mianowanych urzędników przysięgę, zobowiązującą ich do ścisłego stosowania jego wszystkich przeszłych i przyszłych zarządzeń. Otrzymał także prawo zawierania umów z obcymi państwami bez obowiązku przedkładania ich senatowi lub ludowi do ratyfikacji.

Na podstawie: M. Cary, H.H. Scullard, *Dzieje Rzymu*, t. 2, Warszawa 1992, s. 15–16.

22.1. Podaj stosowaną w historiografii nazwę *nowej formy rządów*, o której mowa w tekście.

.....

22.2. Dokończ zdanie.

Opisaną w tekście formę rządów zapoczątkował

- A. Juliusz Cezar.
- B. Marek Antoniusz.
- C. Oktawian August.
- D. Teodozjusz Wielki.

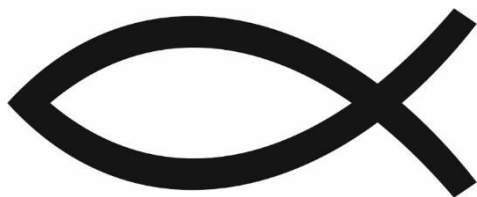
22.3. Na podstawie wiedzy własnej i zacytowanego tekstu wyjaśnij, dlaczego władca, pomimo tak szerokich prerogatyw, nie sięgnął po tytuł królewski. Odpowiedź uzasadnij.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 23. (0–2)

Rysunek

23.1. Podaj, kto i z jakiego powodu posługiwał się znakiem przedstawionym na ilustracji.

.....

.....

.....

23.2. Wyjaśnij symbolikę tego znaku.

.....

.....

.....

Zadanie 24. (0–12)

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania.

Temat 1.

Tukidydes powiedział: „Ateńczycy i Peloponezyjczycy rozpoczęli wojnę, zerwawszy pokój trzydziestoletni. [...] Za najprawdziwszą zaś przyczynę, choć najmniej widoczną w tym, co mówiono, uważam fakt, że Ateńczycy stali się potężni i tym samym wzbudzali strach w Lacedemończykach, zmuszając ich do wszczęcia wojny”. Czy zgadzasz się z tą opinią? Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do polityki wewnętrznej i zewnętrznej starożytnych Aten i Sparty.

Temat 2.

„Wmawia się [im], że są panami świata, gdy tymczasem żaden z nich nie posiada na własność piędzi¹ ziemi”. W taki sposób przemawiał do ludu rzymskiego Tyberiusz Grakchus. Odnies się do jego słów, charakteryzując problem agrarny i sytuację społeczną starożytnego Rzymu w II–I wieku p.n.e.

¹ piędz – dawna miara długości, określana jako odległość między końcami kciuka i palca środkowego (lub małego) rozwartej dłoni

A series of horizontal dotted lines for writing, spaced evenly down the page.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Lined writing area consisting of 20 horizontal dotted lines.

Dotted lines for writing practice.